

Ds. Arjan van Groos (1962 - 2014)
Tekst: Zondag 34
Middagdienst

Broeders en zusters,

- 1. Votum**
- 2. Zegengroet**
- 3. Zingen : Psalm 91 : 1 en 7**
- 4. Gebed voor de opening van het Woord**
- 5. Schriftlezing : Deuteronomium 6 : 1 – 9 en Mattheüs 5 : 17 – 20**
- 6. Zingen : Psalm 119 : 6 en 7**
- 7. Tekst : Zondag 34**
- 8. Zingen : Psalm 115 : 2 en 4**
- 9. Geloofsbelijdenis van Nicea**
- 10. Zingen : Gezang 165**
- 11. Dankzegging en gebed**
- 12. Slotzang : Psalm 95 : 2 en 3**
- 13. Zegen**

Geliefde gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, groot en klein,

Ik weet niet of het u is opgevallen in de kerkelijke pers, maar de lezing van de wet tijdens de erediensten in onze kerken staat onder. Die druk komt uit twee verschillende hoeken. Aan de ene kant is er toenemende moeite met dingen die in de wet genoemd worden en die niet aansluiten bij onze leefwereld. Het betreft dan vooral het vierde gebod over de sabbat en het tiende gebod. Waar gesproken wordt over onze slaaf, slavin, rund en ezel. De achtergrond van deze moeite is een ontwikkeling die we, naar mijn overtuiging, positief mogen waarderen. Want het heeft te maken met een groeiend besef dat we ook kerk voor deze wereld zijn. En dat het dus ook belangrijk is dat eventuele gasten in ons midden niet het gevoel krijgen dat ze in een soort museum zijn beland. In een kerk die niet in de wereld staat. Eeuwenlang hoorden slaven, slavinnen, runderen en ezels bij de dagelijkse leefwereld van de mensen, maar in onze moderne samenleving doen ze vreemd aan. Ik moet de eerste broeder of zuster nog tegenkomen die de ezel van zijn naaste begeert. Daarom is het goed als van tijd tot tijd, en zekere in bijzondere diensten, de wet in een moderner taalkleed wordt gelezen. Zodat gasten en mogelijk ook wijzelf ons meer aangesproken voelen als de wet gelezen wordt.

De andere moeite heeft een heel ander karakter en is naar mijn overtuiging moeilijk positief te waarderen. Je kunt namelijk in onze kerken van tijd tot tijd de vraag horen of die hele wet niet achterhaald is. Want wij zijn toch een nieuwtestamentische kerk die de Heilige Geest heeft ontvangen? Die niet meer leeft naar de letter, maar naar de Geest? Een deel van dit gedachtegoed komt vanuit de evangelische groepen onze kerken binnen. Nu is dit op zich geen nieuwe leer. De Wederdopers leerden in de tijd van de Reformatie al hetzelfde. Ze leerden dat de wet voor de christen niet meer geldt. En op zich lijkt deze gedachte nog Bijbelse papieren te hebben ook. Als we bijvoorbeeld kijken naar wat Paulus in Efeziërs 2:14-15 schrijft, staat daar dan niet dat de wet door onze Heer is afgeschaft? Daar staat toch: “Want Hij is onze vrede, die met zijn dood de twee werelden één heeft gemaakt, de muur van vijandschap ertussen heeft afgebroken en de wet met zijn geboden en voorschriften buiten werking heeft gesteld, om uit die twee in zichzelf één nieuwe mens te scheppen.” Maar schrijft Paulus hier dat hier dat onze Heer de Tien Geboden buiten werking heeft gesteld? Nee, Paulus doelt hier, zoals Calvijn al in zijn tijd heeft betoogd, op de ceremoniële wetten, zoals de besnijdenis, de tempel-

dienst, de verschillende offers. Die wetten maakten vroeger scheiding tussen de heidenen en de Joden. Wie niet besneden was mocht niet voor God naderen in de tempel. Die wetten zijn inderdaad voorbij. Maar niet het gebod om niet te doden of niet te stelen.

Het is ook ondenkbaar dat de Heer Jezus de zedelijke wet heeft afgeschaft. Want als Hij in de Bergrede, in Mattheüs 5-7, allerlei zedelijke geboden bespreekt, dan zegt Hij dat we niet moeten denken dat Hij gekomen is om de Wet of de Profeten af te schaffen. Het tegenovergestelde is juist het geval. Hij zegt: “Ik ben niet gekomen om ze af te schaffen, maar om ze tot vervulling te brengen.” En dat woord ‘vervulling’ is niet bedoeld zoals wij het gebruiken als wij zeggen dat onze wens vervuld is. Want als die wens is vervuld, houdt de wens op met bestaan. Maar vervullen in de Bijbel betekent bijna altijd ‘vol maken’. De liefde, die Christus in de Bergrede predikt, brengt de geboden tot hun vervulling. Vaak houden mensen zich maar op een magere manier aan allerlei bepalingen. Ze doen het met tegenzin. Maar Christus heeft de wet van zijn Vader lief en bewijst door de liefde hoe rijk en heerlijk deze wet is. Hij laat zien hoe daardoor het leven kan opbloeien en hoe daardoor God wordt verheerlijkt. En zo kan de Heer dan ook direct daarop aansluitend zeggen: “Ik verzeker jullie: zolang de hemel en de aarde bestaan, blijft elke jota, elke tittel in de wet van kracht, totdat alles gebeurd zal zijn.” De wet wordt door het leven en lijden van de Here Jezus niet afgeschaft, maar vervuld. Het is ook een misvatting om te doen alsof het in het Oude Testament om regeltjes ging en in het Nieuwe Testament de liefde ervoor in de plaats is gekomen. In Deuteronomium 6:5 lezen we al de bekende woorden uit de samenvatting van de wet door de Here Jezus: “Heb daarom de Here lief met hart en ziel en met inzet van al uw krachten.”

Nooit ging het bij de wet om het naleven van dode regels, altijd ging het om het leven. Het ware leven met God. Een leven in vrijheid. Het leven in liefde. Dat is ook de hele inzet van deze wet, zoals blijkt uit de woorden waarmee God deze wet begint: “Ik ben de Here uw God die u uit het land Egypte, uit de slavernij heeft bevrijd.” De Here heeft zijn volk in de ruimte gezet door hen te bevrijden van het Egyptische slavenjuk. Zou de Here dat hebben gedaan om vervolgens zijn volk weer een nieuw slavenjuk, een slavenjuk van dorre regels, op te leggen? En zo is het ook met ons. Zou de Here Jezus voor onze zonden betaald hebben om ons weer tot slaven van geboden te maken? Nee, God heeft ons in de ruimte gezet, opdat we als vrije mensen zullen leven. Zoals Paulus dat in Galaten 5,13 aan zijn broeders en zusters schrijft: “Broeders en zusters, u bent geroepen

om vrij te zijn.” Dat is onze roeping: om als vrije mensen te leven. Echte vrije mensen. Mensen die van niets en niemand meer slaaf zijn.

En wat is de grootste bedreiging voor deze vrijheid? De wet? Nee, onze eigen zondige verlangens. Verlangens die ons ertoe willen brengen om ons houvast en geluk niet in de Schepper, maar in het geschapene te zoeken. En daarom vervolgt Paulus met de woorden. “Misbruik die vrijheid niet om uw eigen verlangens te bevredigen, maar dien elkaar in liefde, want de hele wet is vervuld in één uitspraak: ‘Heb uw naaste lief als uzelf’”

En om van dat denken af te komen dat het in de wet die de Here op de Sinaï gaf om regeltjes gaat, zou het te overwegen zijn om maar liever niet meer over de Tien Gebooden te spreken. Dat lijkt al gauw op een lijstje met regels zoals leerlingen die aan het begin van een schooljaar krijgen. Of aan het begin van een kampweek. Misschien is het beter om te spreken over de Tien Woorden van het verbond. Waarbij je ook beter recht doet aan wat er in de aanhef van de wet staat: toen sprak God deze woorden.

De Here wil dus met de Tien Woorden van het verbond onze vrijheid veilig stellen. En daarom is het eerste wat de Here ons voorhoudt dat we geen andere goden voor zijn aangezicht mogen hebben.

Nu zou een slimmerik misschien willen zeggen: “Ja, maar er zijn toch geen andere goden? Dat leert de Bijbel ons toch? De Here veegt bijvoorbeeld in Habakuk 2 : 18 en 19 de vloer aan met die beelden die de mensen vereren.” En dat is helemaal waar. De Here veegt de vloer aan met de goden die door mensen zelf gemaakt zijn en Hij maakt ze bespottelijk. Deze afgoden zijn geen werkelijke goden. Maar aan de andere kant, zijn ze wel degelijk een werkelijkheid voor de mensen die erin geloven. Voor hen zijn het wel degelijk echte goden. En ze hebben wel degelijk invloed. Want kijk maar hoe ze het leven van de mensen beïnvloeden. Niet echt natuurlijk. Maar wel doordat mensen zich aan die goden overleveren. Ook al zijn het maar stomme stukken hout. Ze hebben macht. Want velen van Israël zijn door deze goden verloren gegaan. Velen zijn in de ban geraakt van de Baäls en Astartes.

En waarom geloven mensen zo graag in deze goden? Omdat de grote aantrekkingskracht van deze goden is dat ze de mens een gevoel van controle verschaffen. Deze goden kun je namelijk naar je hand zetten. Als jij op tijd je offers brengt zullen zij een goede oogst geven. Niet dat ze dat werkelijk geven. Maar ze geven een mens het gevoel

hier invloed op te kunnen uitoefenen. Heb dus geen andere goden voor het aangezicht van God als God, je vrijheid en je leven je lief zijn. Dat houdt de Here Israël voor en dat houdt Hij ook ons voor.

En ook wij hebben het nodig dat God tegen ons zegt dat we op niets en niemand anders ons vertrouwen moeten stellen dan op Hem. Dat we op niets en niemand anders ons leven moeten bouwen dan op Hem. Want het is ook voor de mens van de 21ste eeuw die niet in geesten, goden of het bovennatuurlijke gelooft onmogelijk om niet in afgoderij te vervallen. Want geen mens ontkomt eraan zekerheden buiten zichzelf te zoeken. De mens kan nu eenmaal niet zonder machten waaraan hij zich optrekt. Hij tast zijn hemel en zijn omgeving af om te kijken of hij ergens iets kan vinden dat richting kan geven aan zijn bestaan.

Het is onontkoombaar. Er is ook geen alternatief. De mens dient God of de mens doet aan afgoderij. Want de mens heeft het nodig dat hij iets heeft om voor te leven. Hij heeft zingeving nodig. Hij moet het gevoel hebben dat hij iets betekent, anders wordt hij zielsongelukkig. Hij moet het gevoel hebben dat hij op de een of andere manier succesvol is in dit leven. In de vorm van een geslaagde carrière. Een droomhuis. Een volgende vakantie. En nu gaat het op zich niet eens om die carrière zelf, of dat droomhuis of die vakantie. Maar het gaat om het verwachte goede gevoel dat dat teweeg gaat brengen. Want de mens zoekt een maatstaf om te kunnen bepalen of zijn leven geslaagd is. En waar de samenleving steeds minder een duidelijk omlijnd idee heeft van een geslaagd leven, wordt hij gedwongen om bij zijn eigen gevoel te rade te gaan. Maar juist omdat de samenleving zo weinig houvast biedt om te bepalen of je geslaagd bent in dit leven, zijn de mensen zo onzeker in deze tijd. En vragen ze zich voortdurend af of dit het nu was, wat ze wilden bereiken. En al gauw groeit dan weer het onbehagen en moet er een nieuw doel gevonden worden om dat gevoel van onbehagen te kunnen wegnemen. En dat begint alles weer van voor af aan. Een mens kan niet zonder kompas dat buiten hem ligt. En toch gelooft de moderne mens dat hij op weg is naar het grote geluk. Een heil staat waar de wetenschap zijn 'formulier van enigheid is' en de techniek zijn zaligmaker is. De techniek die hem wonderen op wonderen doet horen. En waar de priesters van de medische wetenschap hem van zijn ziekten en kwalen verlossen. En waar de profeten van het cabaret en ander amusement hem 'alle tranen van de ogen wissen'. Er moet nog

een kleine strijd gestreden worden en een weinig leed geleden, en dan zal het eindelijk vrede zijn en zullen we allemaal gelukkig zijn!

Dat is het geloof van de wereld waarin we leven. Dat is de afgoderij die ons omringt. Dat is de lucht die we inademen via de televisie, via contacten met burens, collega's en kennissen. Het is een lucht die in onze huizen binnendringt en die in de kerk binnendringt. En ik denk dat we allemaal moeten toegeven dat we in meer of mindere mate last hebben van deze vorm van afgoderij. Ik denk dat velen van ons wel iets herkennen van die onzekerheid. Die vraag of ons leven er wel toe doet. Of het geslaagd is. Die vraag of dit nu wel het leven is dat we voor ogen hadden? Of het leven niet meer te bieden zou hebben als we het misschien over een andere boeg zouden gooien? Of als we oud geworden zijn ons afvragen of we wel voldoende uit het leven hebben gehaald?

Maar de Here drukt ons op het hart of Hem te vertrouwen in alle dingen van het leven. Betekent dit nu dat we dus maar van alles kunnen doen want de Here zal er wel voor zorgen dat alles goed komt? Moet een mens maar gewoon zijn koffers pakken, het vliegtuig nemen naar Congo om daar de mensen te gaan helpen en er maar blind op vertrouwen dat de Here er dan wel voor zal zorgen dat alles goed komt? Dat klinkt heel vroom. Maar het lijkt toch wel heel erg op het woord van de satan, die de Here Jezus probeerde te verleiden tot zonde. Hij zei toen tegen de Heer: "Als u de Zoon van God bent, spring dan naar beneden. Want er staat geschreven: "Zijn engelen zal Hij opdracht geven om u op handen te dragen, zodat u uw voet niet zult stoten aan een steen." Christus krijgt hier de kans om te bewijzen dat Hij de Zoon van God is. De duivel geeft vervolgens ook nog een belofte van de Here weer dat God Hem door zijn engelen zal beschermen. Maar toch doet de Heer het niet. En de Heer antwoordde: 'Er staat ook geschreven: "Stel de Heer, uw God, niet op de proef."

Ons vertrouwen op God moet gebaseerd zijn op beloften van de Here. Zo heeft de Here niet de belofte gedaan dat als we al onze schepen achter ons verbranden Hij er wel voor zal zorgen dat het goed komt. We hebben van de Here duidelijk een eigen verantwoordelijkheid gekregen. En moet wat we geloven gebaseerd zijn op beloften van de Here. Abraham die mocht, ja die moest alles opgeven en vertrekken naar een vreemd en onbekend land. Dat was een opdracht van de Here en hij had de belofte van de Here dat deze voor hem zou zorgen. Abraham en Sara mochten blijven geloven dat ze een kind van de Here zouden ontvangen, ook al was dat biologisch al lang niet meer mogelijk.

Want de Here had het beloofd. Ja, al de zogenaamde geloofshelden uit Hebreëën worden geprezen omdat ze geloofd hebben in de beloften van de Here. En zo hebben wij de belofte dat wij zijn kinderen zijn en dat altijd zullen blijven. Zo hebben wij de belofte dat God ons al onze zonden vergeeft. En de Here heeft het vandaag nog een keer heerlijk onderstreept in de viering van het Heilig Avondmaal. En zo hebben we ook de belofte dat de Here ons het goede zal schenken en het kwaad van ons zal weren of voor ons doen meewerken ten goede. Maar dat is een geestelijke zaak. Met dat goede wordt niet bedoeld een gemakkelijk en luxe leven. Nee, daar wordt mee bedoeld een leven dat meer en meer verbonden is met Jezus Christus en dat meer en meer ook het beeld van Christus gaat vertonen, zodat wij meer en meer God mogen verheerlijken in ons leven. Zodat ons leven meer en meer vervuld raakt van het diepe besef dat in God zelf en nergens anders ons geluk en houvast ligt.

Amen